

Wskazówki i praktyczne sformułowania do wykorzystania w przedszkolu z elementami oceniania kształtującego

*Publikacja metodyczna w pełni zgodna z założeniami Reformy26 „Kompas Jutra” oraz nową
podstawą programową wychowania przedszkolnego*

1. Po co nam Ocenianie Kształtujące (OK) w przedszkolu i jak wpisuje się w „Kompas Jutra”?

Nowa podstawa programowa wychowania przedszkolnego, wprowadzona w ramach **Reformy26 „Kompas Jutra”** (Rozporządzenie Ministra Edukacji z 11 marca 2026 r.), opiera się na fundamentalnej zmianie paradygmatu – odrzuceniu modelu transmisyjnego na rzecz **radosnego konstruktywizmu**. Dziecko w przedszkolu nie jest biernym odbiorcą wiedzy przekazywanej przez dorosłych ani wykonawcą odtwórczych poleceń, lecz aktywnym, pełnym ciekawości badaczem, który konstruuje własne rozumienie świata poprzez bezpośrednie działanie, eksperyment, swobodną zabawę i interakcje społeczne.

W tym nowym podejściu kategorię odrzucamy stosowanie zewnętrznych, demotygujących ocen graficznych – **naklejek, pieczątek, uśmiechniętych słoneczek, smutnych miniek czy chmurki**. Zgodnie z najnowszymi badaniami psychologii rozwoju (m.in. Carol Dweck i Johna Hattiego), sztuczne motywatory niszczą motywację wewnętrzną dzieci, uczą ich pracy wyłącznie dla zewnętrznej nagrody, budują lęk przed porażką i blokują naturalne ryzyko poznawcze.

❗ Dlaczego wdrażamy Ocenianie Kształtujące (OK) w wychowaniu przedszkolnym?

Ocenianie Kształtujące (OK) w przedszkolu to nie stawianie stopni w innej formie, ale **systematyczne towarzyszenie dziecku w procesie uczenia się**. Służy ono podnoszeniu poczucia bezpieczeństwa, wzmacnianiu sprawczości oraz budowaniu motywacji wewnętrznej. Nauczyciel przesuwa swoją uwagę z estetyki efektu końcowego na **sam proces działania, wysiłek, strategię oraz wyciąganie wniosków z błędów** – traktując błąd jako naturalne, bezpieczne paliwo rozwoju („jeszcze nie umiem, ale się uczę”).

2. Cele i intencje: Informacja zwrotna zamiast oceny

Głównym celem komunikacji w duchu Oceniania Kształtującego jest zastąpienie powierzchownych i wartościujących ocen słownych (takich jak: „ładnie”, „brzydko”, „super”, „brawo”, „źle”) relacyjną i opisową **informacją zwrotną (feedbackiem)**. Chodzi

o to, aby rozmawiać z dzieckiem tak, by czuło się zauważone, bezpieczne i zachęcane do dalszych prób.

W Banku Dobrych Praktyk „Kompas Nauczyciela” promujemy **Trójelementowy Standard Jakościowej Informacji Zwrotnej**, skierowany zarówno do dziecka, jak i do jego rodziców:

Element Informacji Zwrotnej	Opis i Cel Pedagogiczny
1. Docenienie wysiłku i postępu (Co uczeń zrobił dobrze)	Nauczyciel opisuje konkretne działanie dziecka, dostrzega podjęty trud, wytrwałość, zaangażowanie i pomysłowość, a nie tylko „wrodzony talent”. Przykład: „Widzę, jak uważnie dobierałeś klocki, żeby konstrukcja stała prosto.”
2. Wskazanie luki / obszaru do poprawy (Co wymaga dopracowania)	Precyzyjne, pozbawione etykietowania i oceniania osoby wskazanie miejsca, w którym pojawiła się trudność lub błąd poznawczy. Przykład: „Wieża się przewróciła, ponieważ klocki na dole były zbyt wąskie.”
3. Precyzyjna rada na przyszłość (Konkretna wskazówka do pracy)	Jasna, podana z empatią propozycja konkretnego kroku lub pytania, które pomaga dziecku samodzielnie skorygować działanie. Przykład: „Spróbujmy położyć na spodzie dwa szerokie klocki jako fundament i zobaczmy, czy wieża utrzyma ciężar.”

3. Gotowe sformułowania dla nauczyciela („Bank Zwrotów”)

Poniżej przedstawiamy zestawienie gotowych zdań, pytań i komunikatów podzielonych na trzy kluczowe kategorie metodyczne. Nauczyciel przedszkola może z nich korzystać podczas codziennych zajęć, zabawy swobodnej oraz sytuacji samoobsługowych.

Kategoria A: Jak chwalić i wspierać wysiłek dziecka (Zamiast „ładnie” i „brawo”)

„Widzę, ile pracy i skupienia włożyłeś w dokończenie tej budowli!” – zauważa proces i wysiłek, a nie tylko rezultat.

- „Spróbowałeś aż cztery razy, zanim nakrętka pasowała do śłoiczka. To się nazywa prawdziwa wytrwałość!” – *wzmacnia nastawienie na rozwój (growth mindset).*
- „Zauważyłam, że dokładnie pokolorowałeś wszystkie małe elementy. Z czego w tym rysunku jesteś najbardziej zadowolony?” – *przenosi uwagę na samoocenę dziecka.*
- „Sama dopięłaś guzik w kurtce! Pamiętasz, jak w zeszłym tygodniu było to trudne? Zrobiłaś duży krok naprzód.” – *ukazuje realny postęp w czasie.*
- „Cieszę się, że pomogłeś Oli pozbierać kredki, zanim zdążyłam o to poprosić. To było bardzo pomocne.” – *docenia postawę prospołeczną i empatię.*

Kategoria B: Jak podpowiadać i kierować, gdy dziecko napotyka trudność (Kultura błędu)

- „Widzę, że ta wieża znowu się przewróciła i to Cię złości. Sprawdźmy razem, co możemy zmienić na samym dole.” – *akceptuje emocje i zaprasza do badania przyczyny.*
- „Czego nas ta pomyłka nauczyła? Co możemy zrobić inaczej przy drugiej próbie?” – *traktuje błąd jako bezpieczne paliwo rozwoju.*
- „Jeszcze tego nie potrafisz, ale jesteś w drodze. Pokażę Ci pierwszy ruch, a resztę spróbujesz sama.” – *używa kluczowego słowa „jeszcze” oraz graduuje wsparcie.*
- „Zatrzymajmy się na chwilę. Jakiego materiału lub narzędzia potrzebujesz, żeby poradzić sobie z tym zadaniem?” – *rozwija samodzielność i poszukiwanie strategii.*
- „Widzę, że utknąłeś w tym miejscu. Co do tej pory zadziałało świetnie?” – *przypomina o wcześniejszych sukcesach i zasobach.*

Kategoria C: Jak pomagać dzieciom w samoocenie i refleksji nad własną pracą

- „Z którego elementu swojej pracy jesteś dzisiaj najbardziej dumny?” – *wzmacnia poczucie autentycznej satysfakcji.*
- „Co w tym zadaniu było dla Ciebie proste, a co sprawiło Ci największą trudność?” – *uczy autorefleksji nad procesem uczenia się.*
- „Jak myślisz, co pomogło Ci dzisiaj rozwiązać ten problem w grupie?” – *rozwija metauczenie się (metapoznanie).*
- „Gdybyś miał zbudować ten tor jeszcze raz, co zmieniłbyś w swoim planie?” – *stymuluje projektowanie i elastyczność myślenia.*
- „Wskaż na naszej buźce / termometrze uczuć, jak się czuleś podczas wykonywania tego wyzwania.” – *wykorzystuje proste symbole wizualne do samooceny.*

4. Przykładowe scenariusze i sytuacje z sali przedszkolnej

Poniżej przedstawiamy trzy realne opisy sytuacji z codziennego życia grupy przedszkolnej, pokazujące praktyczne zastosowanie zwrotów OK i zasad Kompas Jutra.

Sytuacja A: Zabawa konstrukcyjna (Budowanie wysokiej wieży z klocków)

Kontekst: 5-letni Janek buduje wieżę. Przy 8. poziomie konstrukcja chwieje się i rozsypuje na dywanie. Janek krzyczy ze złością i chce odejść do innej zabawy.

Reakcja Nauczyciela w duchu OK:

1. Krok (Współregulacja emocji): Nauczyciel schodzi do poziomu wzroku dziecka i mówi spokojnie: „Widzę, że jest Ci bardzo przykro i złościsz się, bo wieża spadła, kiedy była już taka wysoka.”

2. Krok (Trójelementowy Feedback): „Włożyłeś mnóstwo energii w dokładne układanie każdego piętra (docenienie wysiłku). Wieża przewróciła się, ponieważ klocki na samym dole były zbyt wąskie (wskazanie luki). Spróbujmy ułożyć na spodzie szerokie, płaskie klocki jako mocny fundament i zobaczmy, czy teraz wytrzyma (recepta na błąd).”

Efekt: Janek nie czuje się oceniony ani zawstydzony. Wraca do klocków i z dumą buduje nową, stabilną konstrukcję.

Sytuacja B: Rysunek i praca plastyczna

Kontekst: 4-letnia Zosia przynosi swój rysunek, podbiega do nauczycielki i pyta: „Proszę Pani, czy ja ładnie namalowałam pieska?”.

Reakcja Nauczyciela w duchu OK:

Zamiast automatycznego, pustego „Ślicznie Zosiu, brawo!”: „Zosiu, widzę, że namalowałaś pieskowi ogromne uszy i bardzo starannie pokolorowałaś brzuszek żółtą kredką (opis działania). A Ty, co najbardziej lubisz na tym swoim rysunku? Co sprawiło Ci największą radość podczas malowania? (zaproszenie do samooceny).”

Efekt: Zosia przestaje uzależniać swoją wartość od aprobaty dorosłego. Zaczyna opowiadać o swoich pomysłach i buduje motywację wewnętrzną.

Sytuacja C: Ubieranie w szatni (Praktyczna metoda Muda – eliminacja marnotrawstwa)

Kontekst: Podczas wychodzenia do ogrodu 3-letni Staś ma trudność ze założeniem butów na właściwe nogi i głośno płacze na ławce.

Reakcja Nauczyciela w duchu OK:

Zamiast wyręczania i zakładania butów za dziecko: „Stasiu, widzę, że buty pogniotły się w środku. Zamieńmy je miejscami – spójrz, te dwa obrazki na wkładkach chcą się ze sobą przywitać! Pokażę Ci, jak wsunąć piętę, a Ty pociągniesz za rzep. O, udało się! Zrobiłeś to sam!”

Efekt: Dziecko odzyskuje sprawczość i poczucie kompetencji. Szatnia staje się przestrzenią uczenia się samodzielności, a nie bezczynnego czekania.

Powiatowe Centrum Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego i Doskonalenia Nauczycieli

Powiatowy Ośrodek Doradztwa Metodycznego

67-200 Głogów, ul. Jedności Robotniczej 38

tel. 76 833 32 11, 76 838 42 93

www.pcppedn.eu ° sekretariat@pcppedn.eu

5. Podsumowanie: Przesłanie dla Nauczycieli Przedszkola

✿ Droga Nauczycielko, Drogi Nauczycielu!

Wdrożenie Reformy26 „Kompas Jutra” nie wymaga od Ciebie idealnych laurek ani pisania godzinami nowych dokumentów. Wymaga odwagi do odłożenia sztucznych naklejek i otwarcia się na autentyczny dialog z dzieckiem.

Pamiętaj: kiedy dajesz dziecku prawo do próby i błędu, kiedy pytasz o jego proces myślowy zamiast oceniać rysunek, dajesz mu coś o wiele cenniejszego niż tymczasową pochwałę – dajesz mu poczucie sprawczości, odporność emocjonalną i głęboką motywację do poznawania świata na całe życie!